

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie komunikatu Komisji do Rady, Parlamentu Europejskiego, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego oraz Komitetu Regionów — eDostępność

COM(2005) 425 wersja ostateczna

(2006/C 110/05)

Dnia 13 września 2005 r., Komisja działając na podstawie art. 262 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską, postanowiła zasięgnąć opinii Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie wspomnianej powyżej.

Sekcja ds. Transportu, Energii, Infrastruktury i Społeczeństwa Informacyjnego, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię w dniu 23 lutego 2006 r. Sprawozdawcą był **Miguel Ángel CABRA DE LUNA**.

Na 425. sesji plenarnej w dniach 15-16 marca 2006 r. (posiedzenie z dnia 15 marca 2006 r.) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny stosunkiem głosów 142 do 2, przy 3 głosach wstrzymujących się, przyjął następującą opinię:

1. Uzasadnienie

1.1 Zachodzi pilna i nagła potrzeba zagwarantowania, by rynek dostępnych towarów i usług z sektora technologii informacyjnych i komunikacyjnych (ICT) rozwijał się w aspekcie interoperacyjności i kompatybilności zarówno w skali Europy, jak i całego świata.

1.2 Sektor ICT zaczyna wkraczać na niepozyskany do tej pory rynek konsumentów niepełnosprawnych, jak również stale rosnącej grupy starszych konsumentów, którzy mogliby w znacznym stopniu skorzystać na zapewnieniu towarom i usługom projektowanym i produkowanym w tym sektorze właściwości umożliwiających ich większą dostępność.

1.3 Państwa członkowskie UE podejmują w coraz szerszym zakresie, zarówno wspólnie, jak i indywidualnie, działania służące eliminacji „cyfrowego podziału” oraz wspierania elektronicznej integracji i dostępności, zarówno poprzez działania prawodawcze, jak i oparte na zasadzie dobrowolności. Należy koniecznie zagwarantować koordynację działań w tej dziedzinie na szczeblu UE, aby zmniejszyć obecną fragmentaryzację rynku oraz uniknąć błędów popełnionych w przeszłości, kiedy występował znaczny deficyt technologii informacyjnych i komunikacyjnych (ICT) oraz brak koordynacji między technologiami wspomagającymi a podstawowymi towarami i usługami, co wykluczyło wielu potencjalnych konsumentów z udziału w rynku. Podobne błędy miały również negatywne konsekwencje w szerszym wymiarze gospodarczym, w szczególności przyczyniając się do utrwalenia izolacji społecznej wielu osób oraz utrudniając im dostęp do rynku pracy.

1.4 Komunikat Komisji Europejskiej w sprawie dostępności elektronicznej przedstawia główne priorytety, jakie należy rozważyć i uwzględnić w działaniach podejmowanych w celu zapobieżenia fragmentaryzacji rynku i wspierania większej konwergencji i wzrostu gospodarczego w tym sektorze.

2. Kontekst komunikatu w sprawie dostępności elektronicznej

2.1 Komunikat Komisji w sprawie dostępności elektronicznej ma stanowić wkład do głównych ram strategicznych

dla europejskiego społeczeństwa informacyjnego, określonych w komunikacie i2010⁽¹⁾ opublikowanym w czerwcu 2005 r.

2.2 Jak wynika z treści komunikatu, jego głównym celem jest propagowanie bardziej spójnej strategii dotyczącej inicjatyw na rzecz dostępności elektronicznej podejmowanych w państwach członkowskich oraz w tej branży.

2.3 Komunikat ten szczegółowo omawia zarówno korzyści, które nowe technologie przynoszą osobom niepełnosprawnym, jak również problemy i nowe bariery powstające przy tworzeniu takich technologii.

2.4 W komunikacie wyrażono obawy związane z obecną fragmentaryzacją rynku dostępnych technologii oraz ryzykiem, że brak harmonizacji i interoperacyjności na tym rynku doprowadzi do pogłębienia istniejących problemów.

2.5 W komunikacie przedstawiono trzy możliwe strategie działań służących rozwiązaniu powyższych problemów:

- wspieranie wprowadzania wymogów dotyczących dostępności w procedurach udzielania zamówień publicznych;
- świadectwa dostępności;
- lepsze wykorzystanie obowiązujących przepisów.

3. Osoby niepełnosprawne a społeczeństwo informacyjne

3.1 Wzrasta świadomość faktu, że rozwój technologii informacyjnych i komunikacyjnych (ICT) musi uwzględniać potrzeby wszystkich członków społeczeństwa, w szczególności grup najbardziej narażonych na izolację społeczną, co przyczyni się do rozwiązania problemu cyfrowego podziału oraz mocno utrwalonego zjawiska społeczeństwa „dwóch prędkości”.

⁽¹⁾ COM(2005) 229 końcowy

3.2 Zapewnienie osobom niepełnosprawnym dostępu do informacji musi być rozpatrywane przede wszystkim jako kwestia praw przysługujących tym osobom. Osoby niepełnosprawne, stanowiące 10 % ludności UE, posiadają w zakresie dostępu do towarów i usług takie same prawa jak osoby w pełni sprawne, co obejmuje również towary i usługi w dziedzinie ICT.

3.3 Za poważnym potraktowaniem tego zagadnienia przez przedstawicieli rządów i branży przemawiają również istotne przesłanki natury gospodarczej. Podjęcie kwestii trudności napotykaných przez osoby niepełnosprawne w dostępie do ICT oraz znalezienie rozwiązań w tym zakresie przyniesie korzyści **wszystkim** użytkownikom, w szczególności zaś rosnącej grupie osób starszych, dzieciom oraz osobom tymczasowo niezdolnym do pracy.

3.4 Osoby niepełnosprawne stanowią grupę wewnątrznie zróżnicowaną. Równocześnie należałoby stwierdzić, że najważniejsze grupy osób niepełnosprawnych mających trudności w dostępie do ICT tworzą: osoby o obniżonej sprawności poznawczej i mające trudności w nauce, osoby z upośledzeniem narządów zmysłów (głuche i niedosłyszące, niewidome i niedowidzące, osoby głuchoniewidome, osoby z upośledzeniem mowy) oraz osoby niepełnosprawne fizycznie.

3.5 Osoby niepełnosprawne skorzystały na wiele sposobów z rozwoju ICT — zarówno w zakresie technologii podstawowych, jak i technologii wspierających, np.:

- korzyści związane z możliwością wysyłania wiadomości SMS przez osoby głuche, (równocześnie należy jednak pamiętać o tym, że w dalszym ciągu nie zapewnia to możliwości komunikowania się w czasie rzeczywistym);
- możliwość korzystania z oprogramowania o aplikacjach głosowych oraz do powiększania tekstu, przeznaczonego dla niewidomych lub niedowidzących użytkowników komputerów;
- systemy rozpoznawania mowy.

3.6 Równocześnie jednak dochodzi do powstania nowych barier, np.:

- Rozwój nowych technologii komputerowych doprowadził do drastycznego ograniczenia możliwości korzystania przez osoby niewidome z komputerów osobistych. O ile w roku 1990 osoby niepełnosprawne mogły korzystać z 99 % komputerów osobistych, dziś jedynie 1/3 takich komputerów jest dla nich dostępna w wyniku np. zwiększonego zastosowania na przestrzeni lat interfejsów graficznych⁽²⁾.
- Coraz bardziej skomplikowane telefony komórkowe, w coraz większym zakresie wykorzystujące polecenia wydawane z zastosowaniem funkcji ekranowych stanowią

bariery dla osób niepełnosprawnych, jak również dla w pełni sprawnych konsumentów.

- W Europie funkcjonują obecnie różne systemy przesyłania tekstu za pośrednictwem telefonu, które nie są ze sobą kompatybilne. Istniejące systemy telekomunikacyjne nie zapewniają osobom głuchym i niedosłyszącym możliwości komunikowania się w czasie rzeczywistym w skali europejskiej i międzynarodowej.
- Telewizja cyfrowa, technologia mająca coraz większe znaczenie w interaktywnej komunikacji i publicznej informacji zapewnia mniejsze możliwości dostępu dla osób niepełnosprawnych niż telewizja analogowa. Jest to technologia, w której bardzo duże znaczenie mają wyświetlane obrazy i funkcje ekranowe, a korzystanie z niej jest niezwykle skomplikowane. Związane z tym mniejsze możliwości dostępu mogą doprowadzić do wykluczenia dalszych 4,4 % odbiorców⁽³⁾.
- W swoim komunikacie Komisja Europejska sama podaje szereg przykładów problemów związanych z zapewnieniem interoperacyjności urządzeń i systemów ICT.

4. Argumenty natury ekonomicznej i handlowej na rzecz dostępności i integracji elektronicznej

4.1 W strategii lizbońskiej podkreślono potrzebę zagwarantowania społecznej i gospodarczej integracji wszystkich obywateli poprzez zwiększenie ich szans na zatrudnienie. Jeżeli jednak technologie informacyjne i komunikacyjne nie będą projektowane z uwzględnieniem zagadnienia dostępności, osoby niepełnosprawne będą dalej stopniowo wykluczane z podstawowego rynku pracy. Pełna i efektywna realizacja zasad i praktyk w dziedzinie dostępności elektronicznej ma kluczowe znaczenie dla gospodarczej i społecznej integracji osób niepełnosprawnych. Realizowanie zasad dostępności elektronicznej oznacza również spełnianie norm bezpieczeństwa i ochrony środowiska (takich jak rozwiązanie problemu niekompatybilności elektronicznej i interferencji dźwiękowych doświadczanych przez osoby używające aparatów słuchowych podczas korzystania z telefonów komórkowych). Średni wskaźnik udziału osób niepełnosprawnych w rynku pracy UE wynosi poniżej 35 %, w porównaniu ze wskaźnikiem 70 % w przypadku pracowników pełnosprawnych. Ponadto, według szacunków Komisji, ok. 2-3,5 mln osób niepełnosprawnych mogłoby zasilić szeregi pracowników, gdyby podjęto pozytywne środki na rzecz eliminacji barier utrudniających ich integrację⁽⁴⁾. Gospodarcza integracja osób niepełnosprawnych przyniesie korzyści europejskiemu społeczeństwu i gospodarce jako całości — umożliwiając wielu osobom niepełnosprawnym uzyskanie samodzielności.

⁽³⁾ Telewizja cyfrowa dla wszystkich. Raport o użyciu i dostępności projektu telewizji cyfrowej Zjednoczonego Królestwa opracowany przez Generics Groups (Digital Television For All - A report on usability and accessible design for the UK's Digital Television Project by the Generics Groups).

⁽⁴⁾ Sprawozdanie Komisji Europejskiej „Active Labour Market Programmes for People with Disabilities” (Programy aktywizacyjnych osób niepełnosprawnych na rynku pracy) (2002).

⁽²⁾ Źródło: Europejski Związek Niewidomych

4.2 Coraz więcej przedstawicieli sektora ICT musi zdać sobie sprawę z korzyści gospodarczych i handlowych, jakie przyniesie uwzględnianie potrzeb osób niepełnosprawnych i osób starszych przy projektowaniu produktów i usług, jednak niezbędne jest również bardziej aktywne pogłębianie wiedzy na temat tych korzyści wśród wszystkich przedstawicieli tej branży. Szczególnie potrzebne jest przekazywanie pracownikom tej branży, zarówno należącym do kadry zarządzającej, jak i pracownikom technicznym i szeregowym, wiedzy na temat wymogów i funkcji związanych z zapewnieniem dostępu do tych produktów i usług, by lepiej rozumieli rosnące potrzeby w tym zakresie.

4.3 Osoby niepełnosprawne stanowią 10-12 % ludności Europy. Ponadto w Europie mają miejsce istotne przemiany demograficzne. Najpoważniejsze konsekwencje będzie miało zjawisko starzenia się europejskiej ludności. W roku 2050 osoby w wieku przekraczającym 60 lat stanowią będą 34,5 % ludności Europy.

4.4 Osoby niepełnosprawne, osoby tymczasowo niezdolne do pracy oraz osoby starsze stanowią łącznie 30 % ludności Europy⁽⁵⁾. Dostępne technologie przyniosłyby korzyści również szerszemu kręgowi konsumentów, w tym dzieciom i osobom nieumiejącym korzystać z nowych technologii, jak również wielu innym grupom wykluczonym ze społeczeństwa. Przykładem może być tutaj przekazywanie informacji tekstowych w czasie rzeczywistym — technologia o potencjale rynkowym zdecydowanie wykraczającym poza środowisko osób niepełnosprawnych.

4.5 Osoby niepełnosprawne i osoby starsze to rynek niepozyskany, który przedstawiciele branży muszą w szerszym zakresie wykorzystać, a także przyjąć całkiem nowy sposób sprzedaży swoich produktów takim konsumentom. Niemieckie badania wykazały, że 48 % osób powyżej 50 roku życia uważa, iż nie istnieją odpowiednie produkty i usługi ICT adresowane do tej grupy wiekowej⁽⁶⁾. Co więcej, analiza przeprowadzona niedawno przez firmę Microsoft wykazała, że 50 % ludności w wieku powyżej 59 lat znacznie skorzystałaby na wprowadzeniu rozwiązań ułatwiających dostęp w technologiach ICT. Dostępne i zaprojektowane do powszechnego użytku technologie umożliwiły stworzenie nowych miejsc pracy w samej branży, w szczególności w MŚP, co utorowało drogę innowacjom w zakresie dostępnych technologii oraz postępom w nowych dziedzinach i zawodach.

5. Uwagi ogólne

— EKES przyjmuje z zadowoleniem komunikat Komisji w sprawie dostępności elektronicznej, w którym przedstawiono istotne propozycje i zobowiązania w dziedzinie zamówień publicznych, certyfikacji i prawodawstwa. Powyższy komunikat w sprawie dostępności elektronicznej zapewnia istotne wsparcie dla propozycji zawartych w komunikacie „i2010 — Europejskie społeczeństwo informacyjne na rzecz wzrostu i zatrudnienia”.

⁽⁵⁾ Badanie OECD-ECMT „Improving Transport for People with Mobility Disabilities” (Poprawa transportu dla osób niepełnosprawnych) 1999, pochodzący sprzed rozszerzenia do UE-15.

⁽⁶⁾ Badania dostępne na www.seniorwatch.de.

— EKES zwraca się do instytucji UE o zapewnienie, by działania zaproponowane w komunikacie poświęconym dostępności elektronicznej stały się kluczowym elementem europejskich ram strategicznych dla społeczeństwa informacyjnego. Założenia i cele w dziedzinie wspierania dostępności elektronicznej i integracji będą uwzględniane w znacznie szerszym stopniu w działaniach służących realizacji strategii i2010.

— EKES uznaje, że wiele osób i rodzin nie posiada stałego dostępu do usług telefonicznych ze względu na zbyt niskie dochody. Ponadto koszty urządzeń i usług ICT (takie jak dostęp do internetu), mogą być barierą nie do pokonania dla takich osób, w tym dla osób niepełnosprawnych i starszych; EKES wzywa rządy państw członkowskich, aby dostarczały wsparcia finansowego w celu ułatwienia dostępu do produktów i usług ICT grupom o specjalnych potrzebach oraz grupom wykluczonym ze społeczeństwa.

— EKES obserwuje i przyjmuje z dużym zadowoleniem prace realizowane przez Komisję ds. Integracyjnej Komunikacji (INCOM) oraz grupy robocze TCAM⁽⁷⁾ ds. niepełnosprawności, którym przewodniczy Komisja Europejska. W ramach powyższych grup roboczych zebrano wszystkich zainteresowanych uczestników w celu ustalenia podstawowych priorytetów i dziedzin działania w zakresie dostępności elektronicznej towarów i usług.

— EKES przypomina, że zwracał uwagę na potrzebę wspierania dostępności elektronicznej oraz dostępu osób niepełnosprawnych do produktów i usług oraz poparł działania w tym zakresie w szeregu przyjętych dokumentów, a w szczególności:

— opinii EKES-u w sprawie wniosku dotyczącego decyzji Rady w sprawie Europejskiego Roku Osób Niepełnosprawnych 2003 (COM(2001) 271 wersja ostateczna — 2001/0116 (CNS), CES 1064/2001)

— opinii EKES-u w sprawie komunikatu Komisji dla Parlamentu Europejskiego, Rady, Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów w sprawie elektronicznej Europy 2002: dostępność publicznych stron internetowych i ich zawartości (COM(2001) 529 wersja ostateczna, CES 1546/2001)

— opinii EKES-u w sprawie integracji osób niepełnosprawnych w społeczeństwie (CES 853/2002)

— opinii EKES-u w sprawie komunikatu Komisji dla Parlamentu Europejskiego, Rady, Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów — Równe szanse dla osób niepełnosprawnych — europejski plan działania (COM(2003) 650 wersja ostateczna, CESE 311/2004)

— opinii EKES-u w sprawie wniosku dotyczącego rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie praw osób o ograniczonej możliwości poruszania się podróżujących drogą lotniczą (CESE 730/2005)

⁽⁷⁾ Komitet ds. Oceny Zgodności Telekomunikacyjnej i Nadzoru Rynku (TCAM)

6. Ogólne uwagi EKES-u odnośnie do najważniejszych propozycji zawartych w komunikacie

6.1 Harmonizacja norm i interoperacyjność

6.1.1 EKES podziela obawy Komisji związane z brakiem harmonizacji rozwiązań stosowanych w dziedzinie zapewniania dostępności elektronicznej. Ze względu na to, że sektor ICT działa w skali globalnej, zasadnicze znaczenie ma zapobieganie fragmentaryzacji europejskiego rynku będącej skutkiem istnienia i rozwijania różnych rozwiązań w poszczególnych państwach członkowskich. W celu wykorzystania możliwie największych efektów skali i zapewnienia jak największego wyboru konsumentom, ważnym jest niedopuszczenie do globalnej fragmentaryzacji, do której może dojść na skutek wprowadzania typowo regionalnych wymagań.

6.1.2 EKES uważa, że przedstawiciele sektora ICT mają coraz większą świadomość niewykorzystanych możliwości rynkowych w stosunku do osób niepełnosprawnych i starszych konsumentów w skali europejskiej i międzynarodowej, jednak wiedzę na ten temat należy silnie propagować i wspierać.

6.1.3 EKES w pełni popiera opracowanie i wdrożenie europejskich norm dostępności, które oprócz tego, że będą otwarte, osiągnięte na drodze konsensusu i obiektywne, muszą również uwzględniać sytuację panującą na rynkach światowych oraz stanowić uzupełnienie norm międzynarodowych. Jeżeli europejskie i międzynarodowe normy nie będą się wzajemnie uzupełniać, doprowadzi to do nieporozumień i frustracji zarówno po stronie konsumentów, jak i przedstawicieli przemysłu.

6.1.4 Użytkownicy muszą brać aktywny udział w procesie standaryzacji, należy również wesprzeć reprezentatywne organizacje osób niepełnosprawnych gwarantując im udział w procedurach decyzyjnych dotyczących opracowywania europejskich norm dostępności.

6.1.5 EKES uważa, że europejskie instytucje normalizacyjne powinny obowiązkowo brać pod uwagę kwestie dostępności elektronicznej przy ustalaniu wszelkich norm.

6.2 Zamówienia publiczne

6.2.1 Wprowadzenie wymogów dotyczących dostępności w ramach procedur udzielania zamówień publicznych okazało się bardzo skutecznym sposobem promowania technologii dostępnych i zaprojektowanych do powszechnego użytku, jak również wspierania wzrostu i zatrudnienia. Wykorzystanie procedur udzielania zamówień publicznych dla propagowania uwzględniania kwestii dostępności to realna zachęta dla przedstawicieli branży do przyjęcia tego podejścia jako podstawowego elementu strategii działania. EKES nawołuje do tego, aby nowa inicjatywa Komisji — eProcurement — która promuje zamówienia za pośrednictwem internetu, była w pełni dostępna dla osób niepełnosprawnych zgodnie z celami i wytycznymi dostępności elektronicznej oraz aby wykluczała nadużycia i korupcję.

6.2.2 Przegląd dyrektyw UE w sprawie udzielania zamówień publicznych stanowi sprzyjającą okazję do wprowadzenia dostępności jako jednego z kryteriów stosowanych przy zakupie wyposażenia i usług z sektora ICT. Należy pamiętać, że zamówienia publiczne stanowią 16 % PKB Unii Europejskiej, czyli 1500 mld euro, z czego na sektor ICT przypada 6 % PKB UE. Średnie wydatki europejskiego sektora publicznego na ICT wynoszą 0,8 % PKB, czyli 76 mld euro. Przy tak znacznych inwestycjach zasadnicze znaczenie ma zapewnienie, by publiczne zakupy dokonywane były zgodnie ze zrównoważoną i długoterminową polityką dokonywania zakupów, pozwalającą zapewnić WSZYSTKIM członkom społeczeństwa dostęp do nabywanych towarów i usług. Powyższa polityka elektronicznej integracji ma zasadnicze znaczenie dla efektywnego funkcjonowania lokalnych gospodarek oraz wspierania pomyślności i niezależności członków lokalnych wspólnot.

6.2.3 Dlatego EKES w pełni popiera propozycję Komisji Europejskiej dotyczącą współpracy z europejskimi instytucjami normalizacyjnymi na rzecz opracowania europejskich wymogów w zakresie dostępności na potrzeby udzielania zamówień publicznych na produkty i usługi z dziedziny ICT. Jednakże kluczowym jest, aby wszelkie wymagania tego typu godziły potrzeby użytkowników, wymogi branży oraz były użyteczne dla władz publicznych i nie prowadziły ani do fragmentaryzacji rynku europejskiego, ani światowego.

6.2.4 Ponadto, w związku ze zbliżającą się przeglądem dyrektyw UE w sprawie udzielania zamówień publicznych (*), EKES z zadowoleniem przyjąłby wzmocnienie ich przepisów polegające na wprowadzeniu obowiązkowych wymogów dotyczących dostępności, obowiązujących przy zakupach publicznych.

6.3 Certyfikaty i testy przeprowadzane przez osoby trzecie a samocertyfikacja

6.3.1 Sektor ICT powinien w bardziej wyraźny sposób informować konsumentów o dostępności oraz przeznaczeniu dla wszystkich użytkowników swoich produktów i usług.

6.3.2 EKES uważa za interesującą propozycję Komisji Europejskiej, aby zbadać systemy certyfikacji oraz samocertyfikacji producentów/usługodawców oraz zachęcać do przejrzystego i lepszego rozpoznawania produktów i usług spełniających normy dostępności elektronicznej, oraz rozważyć wprowadzenie odpowiednich systemów certyfikacyjnych dla specjalnego oznakowania potwierdzającego elektroniczną dostępność produktów i usług, które odpowiadają normom dostępności elektronicznej.

6.3.3 EKES uważa, że wkrótce przeprowadzane badania i gromadzenie danych dotyczących różnych możliwości, pomogą ustalić najlepszy tryb dalszego postępowania. Ze szczególnym zadowoleniem przyjmuje konferencje oraz inicjatywy UE planowane w tej dziedzinie.

(*) Dyrektywa 2004/18/WE i dyrektywa 2004/17/WE.

6.4 Wykorzystanie prawodawstwa

6.4.1 Komisja Europejska słusznie zwraca uwagę na obecnie obowiązujące przepisy UE, które mogą zostać wykorzystane do wspierania i egzekwowania dostępności elektronicznej.

6.4.2 Należy przyjmować z dużym zadowoleniem i popierać dobrowolne zobowiązania podejmowane przez przedstawicieli branży. Są one dowodem na to, że przy projektowaniu towarów i usług z dużym zainteresowaniem i uwagą podchodzą oni do kwestii zapewnienia dostępności. Jednak same dobrowolne zobowiązania okazały się niewystarczające, by zagwarantować odpowiedni poziom realizacji wymogów dostępności, pozwalający wyeliminować bariery, na które napotykały osoby niepełnosprawne w dostępie do podstawowych technologii. Dlatego dobrowolnym zobowiązaniom towarzyszyć powinny inicjatywy prawodawcze również w dziedzinie zamówień publicznych.

6.4.3 Należy zadbać o to, by zaangażowanie UE na rzecz zapewnienia elektronicznej integracji i dostępności zostało wyraźnie uznane i uwzględnione w wymiarze horyzontalnym we wszystkich przedmiotowych inicjatywach UE.

6.4.4 Przykładowo, prawodawstwo obowiązujące w zakresie udzielania zamówień publicznych i komunikacji elektronicznej ma także zdecydowane wsparcie w postaci prawodawstwa UE dotyczącego niedyskryminacji w dziedzinie zatrudnienia. W prawodawstwie tym pojawia się bowiem szereg istotnych możliwości zapewniania większego dostępu dla osób niepełnosprawnych.

- Na szczęble Komisji i państw członkowskich należy systematycznie i szczegółowo sprawdzać jak dalece zobowiązania prawne w zakresie dostępności elektronicznej są w praktyce wdrażane.
- Należy zbadać możliwe sposoby poprawy obowiązującego prawodawstwa w ramach zbliżającego się przeglądu prawodawstwa w celu wzmocnienia i poszerzenia przepisów dotyczących dostępności elektronicznej. Należy zamieścić wyraźne zapisy dotyczące wspierania i propagowania dostępności elektronicznej w rozporządzeniach UE dotyczących Funduszy Strukturalnych oraz ramowym programie badań UE (2007-2013).
- Konieczne jest wprowadzenie przez instytucje UE silniejszego i bardziej kompleksowego prawodawstwa w sprawie dostępu do towarów i usług dla osób niepełnosprawnych, także w stosunku do technologii ITC, aby zapewnić w UE poszanowanie społecznych i ludzkich praw osób niepełnosprawnych oraz ich prawa do równego dostępu do towarów i usług.
- Konieczne jest wzmocnienie i poszerzenie zakresu przepisów dotyczących dostępności w zestawie dyrektyw UE poświęconych komunikacji elektronicznej.

6.4.5 Dyrektywa w sprawie usługi powszechnej⁽⁹⁾ obejmuje obecnie publiczne automaty telefoniczne oraz publicznie dostępne usługi telefoniczne, takie jak numery alarmowe oraz informacja telefoniczna. EKES żąda, że Dyrektywa nie obejmuje ani telefonów komórkowych ani usług szerokopasmowych. Zakres dyrektyw w sprawie usługi powszechnej powinien być rozszerzony zarówno na telefony komórkowe jak i usługi szerokopasmowe⁽¹⁰⁾. Co więcej, równy dostęp do sieci i usług powinien być zapewniony poprzez zastosowanie rozsądnych taryf, a gdzie to niezbędne, poprzez taryfy socjalne.

6.4.6 Wiele osób niepełnosprawnych w dalszym ciągu boryka się poważnymi trudnościami z używaniem i dostępem do telefonii komórkowej. Konieczne jest zapewnienie interaktywnych środków komunikacji komórkowej w czasie rzeczywistym dla osób głuchych i niedoświadczających, osób z zaburzeniami mowy oraz osób głuchoniewidomych. Dostęp do interaktywnej komunikacji za pośrednictwem środków sieci komórkowej powinien zostać zapewniony na takich samych zasadach jak w przypadku osób w pełni sprawnych — dotyczy to łatwości ich używania oraz jakości usług i urządzeń, bogactwa oferty, dostępności na rynku i ceny.

6.4.7 Zachodzi potrzeba podjęcia problemu interoperacyjności istniejących systemów wykorzystywanych przez osoby z upośledzeniem narządów zmysłów. Osobom niepełnosprawnym należy zapewnić możliwość łatwego przeprowadzenia rozmowy w czasie rzeczywistym; dotyczy to rozmów w połączeniach w obrębie Europy jak i poza nią .

6.4.8 Internet jest w coraz wyższym stopniu wykorzystywany w charakterze usługi publicznej i środka komunikacji, jednak osoby niepełnosprawne próbujące korzystać z internetu mają w dalszym ciągu poważne problemy z uzyskaniem dostępu. Przykładem jest problem dotyczący dostępności związany z łączami szerokopasmowymi: nowe usługi głosowe takie jak Voice Over Internet Protocol (VOIP) zapewniają już możliwość korzystania z usług telefonicznych z zastosowaniem łącz szerokopasmowych, czyli usług tanich i bardzo atrakcyjnych dla użytkowników, szczególnie w zakresie rozmów międzynarodowych. Nie ma jednak pewności, że VOIP zapewni dostęp do numerów alarmowych lub informacji telefonicznej. Dlatego należy rozwiązać ten problem.

7. Konkretna propozycja EKES

Mając na uwadze wyżej wymienione cele i problemy, EKES uważa, że poniższe konkretne propozycje istotnie przyczyniłyby się do realizacji ogólnych celów:

⁽⁹⁾ Dyrektywa 2002/22/WE.

⁽¹⁰⁾ EKES odnotowuje, że telefonia komórkowa na karty znacznie przyczyniła się do zwiększenia dostępności usług telefonicznych osobom o niskich dochodach, odnosząc w tej kwestii niewątpliwie większy sukces niż państwowe firmy telekomunikacyjne.

7.1 Harmonizacja norm i interoperacyjność

7.1.1 EKES wzywa do zobowiązania europejskich instytucji normalizacyjnych do brania pod uwagę kwestii dostępności elektronicznej przy opracowywaniu wszystkich norm ICT.

7.1.2 EKES wzywa do przyjęcia norm i zobowiązań prawnych UE w celu doprowadzenia do harmonizacji wymogów w zakresie dostępności dla osób niepełnosprawnych w poniższych dziedzinach:

- dostęp do sieci IP, obejmujących numery alarmowe;
- rozwój środków komunikacji w czasie rzeczywistym, w szczególności przeznaczonych dla osób głuchych i niedo-słyszających;
- dostęp do interaktywnej telewizji cyfrowej;
- konieczność połączenia świadczenia usług dostępnych dla niepełnosprawnych z dostępnymi dla nich i łatwymi w użyciu urządzeniami.

7.2 Certyfikaty i testy przeprowadzane przez osoby trzecie a samocertyfikacja

7.2.1 EKES popiera propozycję Komisji dotyczącą rozważenia koncepcji ustanowienia systemu certyfikacji i oznakowania produktów oraz deklaracji zgodności producentów/usługodawców jak również obowiązkowy bądź dobrowolny charakter tych procesów, oraz popiera zaangażowanie w nie wszystkich zainteresowanych stron, szczególnie zaś reprezentatywnych organizacji osób niepełnosprawnych. Rezultaty tych prac mają zostać przedstawione EKES-owi przez Komisję w roku 2007.

7.3 Zamówienia publiczne

7.3.1 EKES wzywa państwa członkowskie UE do dokonania bezzwłocznie pełnej transpozycji dyrektyw w sprawie udzielania zamówień publicznych do prawa krajowego oraz zagwarantowania, by w ramach prawa krajowego wprowadzone zostały przepisy ustanawiające wyraźne wymogi w zakresie dostępności dla osób niepełnosprawnych.

7.3.2 EKES wzywa wszystkie władze publiczne do wprowadzenia kryteriów dostępności do procedur udzielania zamówień.

7.3.3 EKES wzywa do wprowadzenia w dyrektywach dotyczących udzielania zamówień publicznych, przy okazji ich przyszłego przeglądu, obowiązkowych przepisów dotyczących dostępności towarów i usług z sektora ICT. W związku z tym należałoby wprowadzić normatywny zakaz wykorzystywania przez władze publiczne oprogramowania, urządzeń lub innych towarów i usług z sektora ICT, które nie spełniają kryterium dostępności.

7.3.4 W związku z powierzeniem instytucjom CEN, CENELEC i ETSI zadań związanych ze współpracą przy opracowywaniu europejskich wymogów dostępności na potrzeby procedur udzielania zamówień publicznych na produkty i usługi z dziedziny ICT, EKES wzywa państwa członkowskie UE

do przedstawienia planu działania mającego zapewnić jak najbardziej efektywne wdrożenie norm europejskich na szczeblu krajowym w zgodzie ze wspólnym i spójnym podejściem.

7.4 Uwzględnienie w dokumentach

7.4.1 EKES wzywa do wyraźnego uznania znaczenia dostępności elektronicznej oraz ergonomicznego projektowania ICT z przeznaczeniem dla wszystkich użytkowników we wszelkich właściwych projektach prawodawczych i nieprawodawczych UE, a w szczególności w najważniejszych dokumentach UE poświęconych społeczeństwu informacyjnemu, jak również w rozporządzeniach dotyczących funduszy strukturalnych, instrumentach finansowania dla nowo przystępujących krajów oraz w siódmym ramowym programie badań.

7.5 Dostępność sieci

7.5.1 EKES wzywa wszystkie państwa członkowskie UE do formalnego przyjęcia niezmienionej drugiej wersji wytycznych w sprawie inicjatywy na rzecz dostępności sieci (ang. Web Accessibility Initiative (WAI)) oraz zastosowania ich do wszystkich publicznych stron internetowych.

7.5.2 EKES wzywa do zastosowania drugiego poziomu zgodności drugiej wersji W3C-WAI Web Content Accessibility Guidelines (wytycznych w sprawie inicjatywy na rzecz dostępności treści w sieci), która zakłada wyższy poziom dostępności wszystkich zasobów sieci.

7.5.3 EKES zwraca uwagę na konieczność i wzywa do pojęcia pilnych działań na rzecz opracowania oraz udostępnienia narzędzi projektowych⁽¹⁾ służących zapewnianiu dostępności, które projektanci stron internetowych mogą wykorzystywać w celu zagwarantowania, że stworzone przez nich strony odpowiadają systemowi W3C-WAI WCAG 2.0. Narzędzia te powinny odpowiadać wersji drugiej zbioru wytycznych dla twórców oprogramowania do tworzenia stron internetowych W3C WAI Authoring Tool Accessibility Guidelines (ATAG).

7.6 Prawodawstwo

7.6.1 Komisja Europejska musi podjąć bardziej zdecydowane działania na rzecz zapewnienia, by państwa członkowskie wdrożyły przepisy i wypełniały swoje zobowiązania wobec niepełnosprawnych użytkowników, które wynikają z obowiązujących dyrektyw w sprawie komunikacji elektronicznej. Z odpowiedzi uzyskanych przez Komisję na pytania zawarte w kwestionariuszu INCOM dotyczącego zestawu dyrektyw w sprawie komunikacji elektronicznej wynika jasno, że państwa członkowskie nie wypełniały powyższych zobowiązań w odpowiednim stopniu.

7.6.2 EKES wzywa Komisję do wszczęcia postępowania w sprawie naruszenia przepisów Wspólnoty wobec tych państw członkowskich, które nie wypełniają zobowiązań wynikających z przepisów UE, aby zapewnić pełne zastosowanie prawa.

⁽¹⁾ Pojęcie narzędzi projektowych (ang. *authoring tool*) obejmuje szeroki zakres programów wykorzystywanych do tworzenia stron internetowych.

7.6.3 EKES wzywa, by przy okazji zbliżającego się przeglądu prawodawstwa UE dotyczącego komunikacji elektronicznej istotnie zaostrzyć przepisy dotyczące dostępności oraz nadać im charakter ustawowy.

7.6.4 EKES wzywa do opublikowania przez Komisję Europejską sprawozdania porównawczego dotyczącego postępów dokonanych przez państwa członkowskie w zakresie zapewnienia dostępności elektronicznej oraz do podjęcia środków prawnych w przypadku niewypełnienia przez państwa członkowskie ich zobowiązań wynikających z poszczególnych dyrektyw w sprawie komunikacji elektronicznej.

7.6.5 EKES wzywa do wzmocnienia i poszerzenia zakresu przepisów dotyczących dostępności w dyrektywach UE w sprawie komunikacji elektronicznej dotyczących usług i urządzeń. W szczególności:

- należy poszerzyć zakres przedmiotowy dyrektywy o usłudze powszechnej o technologie komunikacji bezprzewodowej i szerokopasmowej;
- należy dokonać przeglądu dyrektywy w sprawie urządzeń radiowych i końcowych urządzeń telekomunikacyjnych (dyrektywa RTTE) celem wprowadzania do niej obowiązkowych wymogów w zakresie dostępności urządzeń elektronicznych.

7.7 *Nowe ramy strategiczne dla europejskiego społeczeństwa informacyjnego*

7.7.1 EKES zwraca uwagę, że zgodnie ze strategią Komisji Europejskiej na rzecz europejskiego społeczeństwa informacyjnego⁽¹²⁾, państwa członkowskie zobowiązane są do przedstawiania corocznego sprawozdania ze swych osiągnięć oraz z realizacji krajowych programów reform.

7.7.2 EKES wzywa państwa członkowskie, by w ramach swoich corocznych sprawozdań poświęciły specjalną część osiągniętych postępom w zakresie elektronicznej integracji i dostępności oraz wzywa Komisję Europejską do poparcia powyższego postulatu.

7.7.3 EKES wzywa państwa członkowskie do wyznaczenia jasnych i wyraźnych celów oraz harmonogramów w zakresie wdrożenia przepisów dotyczących dostępności elektronicznej w swoich krajowych planach działania.

7.8 *Zaangażowanie użytkowników*

7.8.1 EKES wzywa decydentów na szczeblu UE do zapewnienia pełnej i wyważonej konsultacji oraz systematycznego

włączania niepełnosprawnych użytkowników z reprezentatywnych organizacji osób niepełnosprawnych w opracowywanie i projektowanie towarów i usług oraz norm. Instytucje UE powinny przeznaczyć dodatkowe środki w celu zapewnienia niepełnosprawnym użytkownikom możliwości odpowiedniego udziału w tych procesach.

7.9 *Edukacja i szkolenie oraz program nauczania projektowania dla wszystkich użytkowników*

7.9.1 EKES wzywa przedstawicieli rządów i branży do opracowania oraz wspierania działań na rzecz edukacji i szkolenia w dziedzinie ICT wśród innych wykluczonych grup, także osób niepełnosprawnych i niektórych osób starszych w ramach systemów szkolenia przez całe życie, w celu umożliwienia im lepszego, tańszego i łatwiejszego dostępu do takich technologii.

7.9.2 Środki na rzecz zwiększania świadomości, takie jak propagowanie programów nauczania projektowania dla wszystkich użytkowników (European Design for All Curriculum) mogą w bardzo istotny sposób przyczynić się do poprawy zrozumienia zagadnienia dostępności i włączenia go do rozwiązań ICT.

7.9.3 EKES wzywa Komisję Europejską, wszystkie państwa członkowskie oraz przedstawicieli branży do aktywnego wspierania i uwzględniania programów nauczania projektowania dla wszystkich użytkowników we wszystkich programach kształcenia i szkolenia w zakresie ICT.

7.9.4 EKES wzywa przedstawicieli sektora do zapewnienia personelowi systematycznych szkoleń wewnętrznych lub zewnętrznych w zakresie projektowania pod kątem zapewnienia dostępności dla wszystkich.

7.10 *Wewnętrzne działania EKES-u*

7.10.1 EKES podejmuje się „zaprowadzić porządku na własnym podwórku” i zapewnić przestrzeganie zasad i wdrażanie praktyki dostępności w ramach realizacji publicznych zakupów w procedurach zamówień publicznych.

7.10.2 EKES zbada możliwość wprowadzenia udoskonaleń mogących zapewnić osobom niepełnosprawnym pełen i równy dostęp do swojej strony internetowej, systemów oprogramowania komputerowego oraz urządzeń ICT.

7.10.3 EKES wprowadzi wewnętrzne procedury zapewniające dostępność formatu wszystkich dokumentów.

Bruksela, 15 marca 2006 r.

Przewodnicząca
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Anne-Marie SIGMUND

⁽¹²⁾ COM(2005) 229 końcowy.